

Lichte verbetering kostprijs Lagekostenbedrijf

Michel de Haan

2003 was een bijzonder jaar voor het Lagekostenbedrijf. Andere koeien kwamen op het bedrijf en de stallen zijn drastisch verbouwd, met ruim twee maanden leegstand. Hoewel een lichte verbetering optrad, was de berekende kostprijs met € 34,5 per 100 kg melk nog steeds hoger dan de hoofddoelstelling van € 34 per 100 kg melk (exclusief quotumkosten). Wel is de kostprijs op het Lagekostenbedrijf gemiddeld € 8 per 100 kg melk lager dan op vergelijkbare praktijkbedrijven.

Het lagekostenbedrijf is een gespecialiseerd melkveebedrijf met een melkquotum van 400.000 kg. De bedrijfsoppervlakte bedraagt 32 ha, waarvan 6,5 ha maisland. Hoofddoelstelling is het halen van een kostprijs van 34 euro per 100 kg melk (exclusief quotumkosten). Belangrijk voor de bedrijfsvoering zijn verder sociaal verantwoorde werkweken van maximaal 50 uur, een lage krachtvoergif (circa 16 kg per 100 kg melk) en voldoen aan de eindnormen van MINAS.

Veranderingen

Om het bedrijfsresultaat te verbeteren heeft het bedrijf in 2003 drastische veranderingen ondergaan. Primaire mestscheiding is verdwenen, de loopgangen in de stal hebben een speciale "hybride"-vloer (honingraatprofiel) gekregen, een grotere jongveestal is geplaatst en andere koeien (Montbeliarde en "duurzame" HF-dieren) kwamen op het bedrijf. Met de "nieuwe" bedrijfsopzet is vanaf juli 2003 gewerkt. De kosten van deze verbouwingen zijn doorberekend alsof het een stabiele bedrijfseconomische situatie betreft, waarbij bedragen van verdwenen bedrijfsonderdelen niet meer meetellen. Enige gevolgen van de nieuwe bedrijfsopzet zijn ook te zien bij de opbouw van de kostprijs. Maar harde conclusies over de exacte effecten van de bedrijfsaanpassingen zijn nog niet te trekken, daarvoor draait het bedrijf nog te kort in de nieuwe setting. Door genoemde aanpassingen is grofweg twee maanden niet gemolken. Hiermee is rekening gehouden bij de berekening van de kostprijs. De diergebonden kosten hebben betrekking op de geleverde hoeveelheid melk, terwijl de overige kosten zijn gekoppeld aan het quotum van 400.000 kg melk.

Lage kostprijs

De kostprijs van een kg melk geeft een goed beeld van de rentabiliteit en de economische duurzaamheid van de bedrijfsvoering. Als de kostprijs lager is dan de melkprijs, wordt de inzet van de productiefactoren marktconform vergoed en is sprake van een rendabele bedrijfsvoering. De kostprijs van melk bestaat uit de som van alle kosten die gemaakt worden op een melkveebedrijf (dus niet alleen uitgaven, maar ook berekende kosten als arbeid en berekende rente) minus alle opbrengsten anders dan melk (bijvoorbeeld omzet en aanwas, maispremie en voer- verkoop).

Tabel 1 geeft een overzicht van de kostprijsopbouw van het lagekostenbedrijf in 2002 en 2003 en een raming van 2003 van een groep bedrijven die qua grondsoort, omvang en intensiteit vergelijkbaar zijn met het Lagekostenbedrijf en die een bedrijfseconomische boekhouding bij het LEI hebben. Het LEI hanteert voor 2003 nieuwe grondslagen voor de kostprijsberekening. Om de kostprijs van het lagekostenbedrijf goed met de praktijk te kunnen vergelijken zijn deze grondslagen ook voor beide kostprijsberekeningen van het lagekostenbedrijf toegepast. In 2003 is de kostprijs van 1 kg melk binnen de groep praktijkbedrijven gemiddeld op circa 42,5 eurocent geraamd. Dit is fors hoger dan de melkprijs van de afgelopen jaren. Het lagekostenbedrijf scoort met 34,5 eurocent een stuk beter. Dit is wel hoger dan de doelstelling, maar toch 0,3 eurocent beter dan het jaar ervoor.

Voerkosten laag, veekosten hoog

De voerkosten zijn op het lagekostenbedrijf bijna 3 eurocent per kg melk lager dan in de praktijk. Dit heeft vooral te maken met de lage krachtvoergif op het lagekostenbedrijf. Maar dit is wel een stijging van 0,8 cent voor het lagekostenbedrijf. Deze negatieve ontwikkeling heeft waarschijnlijk te maken met de overgang naar nieuwe koeien in 2003. Want starten in juli met nieuw vee, heeft tot een korte weideperiode geleid. Bovendien hebben, met name de zwartbonte, koeien twee maanden lang extra krachtvoer gekregen om te wennen aan de lage gift. De veekosten zijn circa 1,5 eurocent hoger dan in de praktijk en duidelijk hoger dan in 2002. Hier zijn een aantal oorzaken voor. De kosten voor strooisel zijn erg hoog. Dit komt onder andere door de kortere weideperiode (leegstand in voorjaar), maar ook door (te) rijkelijk gebruik ervan. Verder zijn kosten voor bestrijdingsprogramma's (IBR, para-TBC) gekoppeld aan de geleverde hoeveelheid melk, terwijl deze maar 1x per jaar nodig zijn. Vervolgens zijn de inseminatiekosten van met name de Montbeliarde koeien hoog. De reden hiervoor is dat Montbeliardesperma duurder is dan HF-sperma. Dit lijkt zich echter bij de post omzet en aanwas weer terug te betalen. Deze opbrengstpost is bijna 2 eurocent hoger dan bij de praktijkbedrijven. De eerste vruchtbaarheidsresultaten lijken overigens een stuk beter dan in de afgelopen jaren. Dus mogelijk zijn ook minder rietjes nodig, waardoor de totale inseminatiekosten mee kunnen vallen. De gewaskosten zijn in 2003 lager dan in 2002, maar ook lager dan in de praktijk. Dit heeft te maken met de lage stikstofgif op het lagekostenbedrijf in combinatie met klaver in het grasland.

Bewerkingskosten beter dan praktijk

De kosten voor arbeid, loonwerk, machines & installaties samen heten de bewerkingskosten. De arbeidskosten zijn gestegen in 2003. Daarnaast was door een grotere veestapel in het najaar van 2003 meer arbeid nodig. Hierdoor zijn de arbeidskosten circa 1,3 eurocent hoger dan in 2002. Maar de arbeidskosten zijn wel 4,5 cent lager dan bij praktijkbedrijven. Weinig arbeid leidt wel tot hogere loonwerkkosten dan gemiddeld in de praktijk. Het verschil met de praktijk is 3 eurocent. Veel werk uitbesteden aan de loonwerker betekent voor

Tabel 1 Opbouw kostprijs¹ van het lagekostenbedrijf in 2002, 2003 en de gemiddelde kostprijsopbouw van een groep vergelijkbare praktijkbedrijven die representatief zijn voor ruim 1000 bedrijven op kleigrond (boekjaar 2003, Euro/100 kg melk)

	Lagekostenbedrijf 2002	Lagekostenbedrijf 2003	Vergelijkgroep LEI 2003 ²
Melkquotum (kg)	400000	400000	412000
Totale bedrijfsoppervlakte (ha)	32	32	33,3
Oppervlakte gras (ha)	25,5	23,1	29,7
Oppervlakte gras/erwten (ha)	0	2,4	0
Oppervlakte maïs (ha)	6,5	6,5	3,2
Aantal koeien	47	53	54
stuks jongvee per 10 mk	5,5	5,5	7,3
Voerkosten	3,0	3,8	6,6
Veekosten	3,5	5,2	3,8
Gewaskosten	1,4	1,1	1,6
Arbeid	11,7	13,0	17,5
Loonwerk	5,6	5,2	2,2
Machines, werktuigen en installaties	6,0	5,4	6,3
Grond en gebouwen	5,3	4,9	7,0
Algemene kosten	2,3	2,4	3,2
Totaal kosten	38,7	40,9	48,2
Af: Omzet en aanwas	1,8	4,3	2,4
Af: Overige opbrengsten³	2,2	2,2	3,3
Totale kostprijs	34,8	34,5	42,5

¹ Bedragen zijn afgerond, exclusief quotumkosten. Kostenonderdelen zijn berekend met vernieuwde grondslagen van het LEI

² Raming van groep bedrijven op kleigrond met quotum tussen 300 en 500 ton melk en quotum per ha tussen 11 en 14 ton, met een bedrijfs economische boekhouding bij het LEI. Bron LEI, bewerkt door PV

³ Inclusief voorraadverandering⁰

het lagekostenbedrijf dat de kosten voor machines en werktuigen lager zijn dan gemiddeld in de praktijk. Ook het verdwijnen van de installatie voor mestscheiding heeft hieraan bijgedragen (tabel 1). Het lagekostenbedrijf had in 2001 23,6 eurocent aan bewerkingskosten, terwijl deze bij de vergelijkgroep 26,1 cent bedroegen.

Bouwwerken goedkoop

De keuze om goedkope bouwwerken op het Lagekostenbedrijf in te zetten leidt tot ruim 2 cent lagere kosten voor bouwwerken. De stallen zijn klein en gebouwd met goedkope materialen. Ook de voeropslagen zijn goedkoop door te werken met klinkers en oude transportbanden van de mijnindustrie.

Omzet hoog, melkprijs laag

De keuze voor Montbeliarde koeien heeft tot een flinke verhoging van de opbrengsten via veeverkoop geleid. 2,5 eurocent meer dan in 2002 en bijna 2 cent meer opbrengsten via omzet en aanwas dan in de praktijk. De overige opbrengsten (gewaspremies, voerverkoop, voorraadverandering e.d.) zijn op hetzelfde niveau gebleven als in 2002, maar ruim 1 cent lager dan in de praktijk. De totale kostprijs in 2003 is met 34,5 eurocent per kg melk 8 eurocent beter dan in de praktijk. Dat is een verschil van ruim 18 %. Mogelijk is de prestatie in 2004 nog

beter, omdat opstartproblemen dan overwonnen zijn.

De melkprijs is iets lager dan in 2002. In 2003 bedroeg de melkprijs, inclusief BTW, nabetaling en toeslagen 33,5 cent per kg melk. Dit betekent dat het lagekostenbedrijf bedrijfseconomisch een verlies lijdt van 1 eurocent per kg melk. Voor het bedrijf is dit zo'n 4000 euro. Omgerekend krijgt het lagekostenbedrijf dan 1 cent van de arbeidskosten niet vergoed en 12 cent wel. Dit resulteert in een vergoeding voor de eigen arbeid van ruim € 48.000 bij een melkproductie van 400.000 kg. Dat is een goede prestatie. 

